

О. Ю. Галич
Житомирський державний університет
імені Івана Франка
Науковий керівник: канд. пед. наук,
професор Л. В. Калініна

Переваги використання ігрової діяльності як засобу формування вмінь писемного мовлення учнів початкової школи

Постановка проблеми. Актуальність проблеми навчання іноземної мови зумовлюється концептуальними положеннями та державними вимогами реформування освіти в Україні, спрямованими на становлення особистості учня, розвиток його здібностей і обдарувань. Постійно зростаючі вимоги до змісту й організації навчання та виховання в початковій школі потребують упровадження ефективних педагогічних підходів з урахуванням її індивідуальних і вікових особливостей.

Особливістю дітей на межі дошкільного дитинства і початкової школи є зміна виду провідної діяльності. Гра як провідна діяльність дитини шестирічного віку за суттєвими психологічними ознаками не тільки відповідає віковим можливостям самореалізації інтересів, поглядів, знань, стосунків з оточенням першокласника, а й активізує творчі механізми активності дитини і тому виступає найважливішим засобом переходу адаптивної активності до продуктивної [3].

Аналіз досліджень та публікацій. Доцільність реалізації ігрової діяльності є предметом вивчення **психологів** (І. Бех, А. Венгер, В. Давидов, О. Запорожець, Я. Коломінський та ін.), **педагогів** (Т. Байбара, Н. Бібік, М. Богданович, М. Вашуленко та ін.) та **методистів** (О. Коломинова, О. Бігич, Ю. Федусенко) [4].

Мета статті полягає у розкритті значення ігрової діяльності при навчанні писемного мовлення учнів початкової школи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ігрова діяльність належить до символіко-моделювального типу діяльності, в якому операційно-технічний аспект є мінімальним і уможливорює орієнтацію дитини в навколишньому світі. Предметом ігрової діяльності виступають не матеріальні речі, а доросла людина як носій суспільних функцій, який вступає у взаємодію з довкіллям і виходить при цьому з певних правил. В іграх відбувається відтворення й засвоєння суспільного досвіду, оволодіння суспільними функціями, тому дитині доводиться внутрішньо

програвати не тільки свої дії, а й наслідки їх. Поступово відбувається формування внутрішнього плану дій, уміння їх передбачати. За допомогою виконання ігрових ролей дитина засвоює норми поведінки в різних сферах життєдіяльності – спілкуванні, навчальній і трудовій діяльності [5].

Використання ігрової діяльності має практичне значення. Початковий етап навчання іноземної мови надзвичайно важливий у всьому навчальному курсі. Під ним у сучасному загальноосвітньому навчальному закладі розуміють той період навчання, під час якого формуються основи іншомовної комунікативної компетенції, потрібні та достатні для подальшого їх розвитку й удосконалення. Тут відбувається становлення початків фонетичних, лексичних, граматичних та орфографічних навичок та вмінь аудіювання, говоріння, читання й письма в межах програмних вимог [2].

У дітей молодшого шкільного віку активно удосконалюються навички усного мовлення: розширюється словниковий запас, вони оволодівають все складнішими граматичними структурами.

Набуває значення формування грамотності школяра, передусім читання і письма – форм символічної комунікації, які здійснюються з допомогою уваги, сприймання, пам'яті, асоціацій з наявними знаннями і конкретного контексту. Завдяки їм діти налагоджують зв'язок із зовнішнім світом, впливають на свій внутрішній світ. Читання вимагає засвоєння фонетики, набуття навичок декодування графем (літер), а письмо – удосконалення необхідних моторних навичок. Ці форми комунікації взаємопов'язані, адже читання є сприйманням змісту письмового тексту, а письмо – передаванням змісту в письмовій формі [2].

Основними чинниками становлення писемної грамотності молодших школярів є: збагачене писемним мовленням оточення (наявність дитячих книжок, журналів тощо; сімейні читання вголос; письмо під диктування батьків; можливість ознайомитись із значенням незрозумілих слів, фраз під час самостійного читання); збагачене усним мовленням середовище (зразки мовлення дорослих; розмови з дорослими, однолітками в сюжетно-рольових іграх; можливість збагачення словникового запасу; доступ до необхідної інформації про значення слів); набуття досвіду (ігри; повсякденне життя; дослідження природи); досвід символічної репрезентації (театральні вистави; малювання і живопис; музика і танці);

експериментування з писемним мовленням (написання повідомлення, листа); проба сил у читанні (читання напам'ять; читання з контекстними підказками; пошук писемної форми почутого слова) [6].

Розвиток навичок письма у молодших школярів є складним процесом, який також залежить від соціокультурного контексту. Діти набувають основ соціокультурної грамотності, взаємодіючи з однолітками з інших країн, а також у процесі роботи з комп'ютером, перегляду мультсеріалів та телепередач. Соціальні взаємодії дітей створюють більше передумов для набуття грамотності, ніж спеціальне оволодіння елементами усного та писемного мовлення. Спілкуючись з іноземними однолітками шляхом листування, учні повинні знати які комунікативні моделі письмової поведінки потрібно використовувати (тобто звертання, заключення) [4].

Використання ігрової діяльності має розвивальну цінність. Опанування письма у початкових класах відкриває додаткові можливості для подальшого розвитку лексичного, граматичного і стилістичного аспектів мовлення дитини. У молодшому шкільному віці інтенсивно розвивається внутрішнє мовлення, яке є важливим механізмом розумової діяльності. Виявляється воно під час розв'язування різноманітних завдань, мисленого планування, запам'ятовування тощо.

Наявність пізнавальних інтересів у школярів сприяє зростанню їх активності на уроках, якості знань, формуванню позитивних мотивів навчання. У грі особливо повно й часом несподівано проявляються здібності дитини. Гра завжди передбачає прийняття рішень – як учинити, що зробити, як виграти. Бажання вирішити ці питання загострюють розумову діяльність тих, хто грає.

Але слід пам'ятати, що ігри при навчанні письма на уроках англійської мови можуть бути дуже корисними, але вони повинні враховувати цілий ряд вимог: бути економними за часом і спрямованими на вирішення певних навчальних завдань; знімати напругу уроку й стимулювати активність учнів; залишати навчальний ефект на другому, часто неусвідомлюваному плані, а на першому, видимому місці завжди реалізовувати ігровий момент; бути "керованими", не збивати заданий ритм навчальної роботи на уроці й не допускати ситуації, коли гра виходить з-під контролю; не залишати жодного учасника пасивним або байдужим [6].

Ігри з навчання письма важливо проводити систематично й цілеспрямовано на кожному уроці, починаючи з елементарних ігрових ситуацій, поступово ускладнюючи та урізноманітнюючи їх. Щоб ігрова діяльність на уроці в початковій школі проходила ефективно й давала бажані результати, необхідно нею керувати, забезпечивши виконання таких вимог; готовність учнів до участі в грі (кожний учень повинен засвоїти правила гри, чітко усвідомити її мету, кінцевий результат, послідовність дій, мати потрібний запас знань для участі в грі); забезпечення кожного учня необхідним дидактичним матеріалом; чітка постановка завдання гри (пояснення гри – зрозуміле, чітке); складну гру слід проводити поетапно, поки учні не засвоять окремих дій, а далі можна пропонувати всю гру й різні її варіанти; дії учнів слід контролювати, своєчасно виправляти, спрямовувати, оцінювати; не можна допускати приниження гідності дитини (образливі порівняння, оцінка за поразку в грі, глузування тощо) [1].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Ігрова діяльність на уроках у початковій школі не є другорядним видом діяльності, це – необхідна, всеосяжна частина вивчення іноземної мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Бігич О. Б. Теорія і практика формування методичної компетенції вчителя іноземної мови початкової школи. Навчальний посібник / О. Б. Бігич. – К.: Ленвіт, 2006. – 200 с.
2. Голуб Н. М. Дидактичний матеріал для розвитку мовлення учнів молодшого шкільного віку: навч.-метод. посіб. / Н. М. Голуб. – 1-е вид. – Київ: Слово, 2014. – Ч. 1. – 2014. – 377 с.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник / І. М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
4. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти: підруч. для вищ. навч. закл. / О. Я. Савченко. – Вид. 2-ге. – К.: Грамота, 2013. – 503 с.
5. Самовник В. В. Значення та роль гри як інтерактивної технології навчання / В. В. Самовник // Англійська мова та література. – 2012. – № 27. – С. 2-7.
6. Цимбалюк О. Специфіка писемного мовлення і засоби його розвитку / О. Цимбалюк // Початкова школа. – 2002. – №9. – С.45-48.